

Tampere: Välimuotoista asumista ikääntyneille Tampereella ja Orivedellä

1. Esittely ja tavoitteet

Hankkeessa selvitettiin, miten välimuotoinen asuminen ja sitä tukeva palvelukorttelitoiminta saadaan toteutettua yhteistyökumppaneiden kanssa erilaisissa välimuotoisen asumisen kohteissa Tampereella ja Oriveden sote-yhteistoiminta-alueella. Hankkeen tavoitteena oli suunnitella hankkeen päättymisen jälkeen toteutettava malli. Mallin suunnitteluun osallistuivat ikäihmiset, eri hallintokuntien edustajat, rakennuttajat ja palveluntuottajat.

Tampereella välimuotoisen asumisen kohdealueina olivat Haukiluoma, Peltolampi, Hervanta ja Orivesi. Hankkeeseen ovat osallistuneet myös pilottikohteiden rakennuttajat Arttuasunnot sekä Skanska ja Settlementiasunnot Oy

2. Toteutus ja tulokset

Selvitys välimuotoisen asumisen hyödyistä

Konsulttiyhtiö teki hankkeen alkuvaiheessa loppuvuonna 2020 selvityksen siitä, kuinka moni jo palvelujen piirissä olevista ikääntyneistä hyötyisi välimuotoisesta asumisesta. Selvitys perustui tehostetun palveluasumisen asukkaiden ja kotihoidon asiakkaiden RAI-arviointeihin. Analyysin mukaan välimuotoisesta asumisesta hyötyisi jopa kolmannes tehostetun palveluasumisen asukkaista, noin viidennes kotihoidon asukkaista ja noin kolmasosa mielenterveys- ja päihdehoidon asumispalveluissa olevista asukkaista.

Ikääntyneiden näkemyksiä asumisesta

Ikääntyneiden näkemyksiä kartoitettiin kahdessa ryhmähaastattelussa ja Tampereen ja Oriveden vanhusneuvostojen kokouksissa. Ikääntyneet toivoivat avaria ja saavutettavia yhteistiloja, parvekettä sekä mahdollisuutta vaikuttaa asunnon tiloihin suunnitteluvaiheessa. Piha-alueen toivottiin olevan vehreä ja esteetön. Myös yhteisöllisyyttä mahdollistavia elementtejä toivottiin piha-alueelle. Haastatellut toivoivat taloon tai sen lähelle harrastustoimintaa. Monipuolisten palvelujen läheisyyttä pidettiin tärkeänä. Turvallisuus koettiin merkittävänä ja ikääntyneiden mukaan turvaa tuo mahdollisuus asua samassa paikassa pitkään sekä turvallisuutta lisäävä teknologia, kuten ovi- ja turvapuhelin.

Ikääntyneiden parissa työskentelevien ammattilaisten näkemyksiä ikääntyneiden asumisesta

Myös ikääntyneiden asiakkaiden parissa työskenteleviä Tampereen kaupungin palveluksessa olevia ja sidosryhmiin kuuluvia asiantuntijoita ja ammattilaisia (n=7) haastateltiin. Yhteisöllisyyden tärkeyttä korostettiin yksinäisyyden ehkäisyssä ja yhteisöllisyyttä voitaisiin luoda yhteisökoordinaattorista tai vapaaehtoisten toiminnan kautta. Asiantuntijat pitivät välimuotoisen asumisen kehittämistä tärkeänä.

Tampereen ja Oriveden ikääntyneiden asiakasohjaajille lähetettiin sähköinen kyselylomake, jossa kysyttiin asiakasohjaajien näkemyksiä ikäystävällisestä asumisesta, ikääntyneiden asumiseen liittyvistä kehittämistarpeista ja mitä asumiseen liittyviä ongelmia he ovat kohdanneet palvelutarpeen arviointia tehdessään. 18 asiakasohjaajaa vastasi kyselyyn. Vastauksissa korostui ennakkoinnin tärkeys, jotta asumiseen voidaan vaikuttaa ennen kuin haasteet kasvavat. Asiakasohjaajien vastauksissa tuli esille tarve välimuotoisten asumisen ratkaisujen kehittämiseksi sekä rakennusten esteettömyyden kehitys. Asumisen kohtuuhintaisuutta pidettiin tärkeänä. "Matalan kynnyksen" ikääntyneiden asuntoja toivottiin, jotta niihin hakeutuminen on helppoa jo hyvissä ajoin.

Teknologiaratkaisut

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli määrittää, miten teknologia voi avata uusia mahdollisuuksia asumiseen sekä palvelujen ja yhteisöllisyyden toteutukseen. Hankkeen teknologiatyöryhmä koostui ICT- ja kotihoidon ammattilaisista, yhteistyökumppaneista ja rakennuttajien edustajista. Välimuotoisen asumisen teknologisten ratkaisujen tulee olla käyttäjälle huomaamattomia ja helppokäyttöisiä. Asukkaiden erityistarpeet tulee ottaa huomioon jo rakennuksen suunnitteluvaiheessa. Haasteena teknologiaratkaisujen hyödyntämisessä on vaihtelu ikääntyneiden valmiuksissa käyttää teknologiaa.

3. Kokemukset ja tulosten hyödyntäminen

Hankkeessa muodostettiin välimuotoisen asumisen konsepti, joka voidaan toteuttaa hankkeen päättymisen jälkeen. Hankkeeseen osallistettiin ikääntyneitä ryhmähaastattelujen ja työpajan avulla sekä Tampereen ja Oriveden vanhusneuvostojen kokouksissa. Hankkeessa määriteltiin, miten teknologian keinoin voidaan vastata ikääntyneiden asumisessa turvallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja arjen asioiden sujumisen tarpeisiin. Yhteisöllisyys asumisessa vähentää ikääntyneiden yksinäisyyden ja turvattomuuden tunteita ja voi ehkäistä niistä johtuvia palvelutarpeita. Yhteisöllisyyden edistämiseksi rakennukseen tai koko palvelukortteliin voidaan palkata yhteisökoordinaattori.

Hankkeessa arvioitiin välimuotoisen asumisen hyötyjä ja kustannusvaikutuksia. Eniten välimuotoisesta asumisesta hyötyisivät tulosten perusteella ikääntyneet, jotka nykyisessä palvelujärjestelmässä ohjautuvat kotihoidon tukipalvelujen asiakkaiksi vähäisillä tuen tarpeilla tai eivät täytä kotihoidon myöntämisperusteita. Välimuotoisen asumisen käyttöönotto näyttäisi tehdyn arvion mukaan tuovan kustannussäästöjä nykyiseen palvelurakenteeseen verrattuna.

Koronapandemia haastoi ikääntyneiden osallistamista ja kuulemista. Pandemian vuoksi kotihoidon asiakkaat tavoitettiin kuvapuhelimien kautta, jotta myös he pääsivät kertomaan toiveistaan asumisen suhteen.

Välimuotoisen asumisen tuloksia hyödynnetään hankkeen pilottikohteissa.

Lisätietoja antaa: Suunnittelupäällikkö Riikka Ovaskainen, riikka.ovaskainen(at)tampere.fi

Välimuotoista asumista ikääntyneille Tampereella ja Orivedellä -loppuraportti (saatavilla pyynnöstä ympäristöministeriöstä)